

Tortosa, cruïlla de camins

La capital del Baix Ebre va acollir la setmana passada la Primera Trobada d'Economistes i Empresaris de l'Euram per debatre la competitivitat a la nova Europa. Una fita que, per a Tortosa, significa l'oportunitat de recuperar la funció de cruïlla que ha exercit històricament. Un passat que reivindica amb fermesa Valentí Faura, president de la Cambra de Comerç de Tortosa.

És cinquanta anys i recordo perfectament l'efervescència econòmica que vivia Tortosa quan funcionava el carrilet de la Cava, un ferrocarril que anava de Tortosa a la Cava (Deltebre, Baix Ebre) promogut per les grans comunitats arrossaires del delta de l'Ebre, que es va clausurar el 1967. I també quan hi havia línies d'autobusos que unien directament Tortosa amb les poblacions de la contrada (Alfara de Carles, el Perelló, Amposta). "Arribaven els autobusos plens a vessar de gent que venia dels pobles a comerciar, a visitar el metge, l'advocat. Una cosa increïble! El mercat de Tortosa, que és gran, estava fins i tot per fora tot ple de parades dels pagesos que venien de les hortes del voltant a vendre el seu producte. Però això s'ha acabat." Des de llavors, Tortosa ha viscut la segregació d'alguns territoris que han donat forma a nous municipis (Deltebre, Sant Jaume d'Enveja i Camarles, i l'Aldea), que han creat els propis serveis, i així amb el temps ha vist limitada la funció de cruïlla de camins que havia exercit històricament.

Aquests records pertanyen a Valentí Faura, el qual, com a president de la Cambra de Comerç de Tortosa, està decidit a tornar a ubicar la ciutat com a centre de referència dins l'euroregió econòmica de l'Arc Mediterrani. "Nosaltres érem port de mar. Vam tenir consolat de mar i una llotja que encara conservem íntegra. Recordo perfectament un viatge a Noruega, i en un museu hi havia la circumval·lació dels vaixells que anaven fins a Orient i que passaven pel port de Tortosa. Sempre hem estat una ciutat molt comercial, justament perquè Tortosa equidista de Saragossa, València i Barcelona. La

ciutat és una ciutat que des del principi de segle passat hem perdut molta importància." Actualment, Tortosa no té costa i la presència institucional s'ha anat reduint (anys enrere el Banc d'Espanya hi tenia Delegació). Però l'última malifeta "ha estat perdre el tren". Valentí Faura va estudiar Dret a Saragossa "i hi anava en tren de vapor per la línia de Valdezafan, que unia Saragossa i Tortosa per la Puebla de Híjar. I d'això no fa tant". Aquesta línia ara està desmantellada, és una línia verda. "I tots els trens Barcelona-València passaven per Tortosa. Aquí tenim el pont, fins i tot amb desdoblaments de via previstos, però tot això s'ha tallat. I ara els trens d'alta velocitat tampoc paren."

Però ha arribat el moment de recuperar el terreny perdut i que Tortosa torni a gaudir d'èpoques de prosperitat de les quals són testimoni la catedral de la ciutat, la llotja, el barri jueu, els reials col·legis de l'època dels Reis Catòlics i sobretot el bisbat de Tortosa, "que arribava fins a Sogorb i que ha permès una cohesió territorial molt important". Una ciutat que es nega al fet que se li discuteixi la capitalitat de les Terres de l'Ebre.

El primer símptoma de canvi ha vingut de l'administració catalana, que ha obert a Tortosa la Delegació del Govern català a les Terres de l'Ebre, a més de les delegacions de cada un dels departaments administratius de la Generalitat de Catalunya (Turisme, Indústria, Sanitat...) amb competència per a les quatre comarques (la Ribera d'Ebre, la Terra Alta, el Baix Ebre i el Montsià). "Això ha fet que se'ns reconegui com una entitat territorial diferenciada de la resta. No tenim dubte que en la propera legislatura l'ordenació territorial de Catalunya

variarà i que les Terres de l'Ebre seran una divisió administrativa, no sé si serà província, o vegueria, però que serem una entitat territorial diferenciada, segur". L'Ebre ha anat forjant al llarg dels anys aquesta identitat tan arrelada, que ha ressorgit amb força en la important mobilització social que s'ha oposat al Pla Hidrològic i al transvasament d'aigua de l'Ebre que preveu.

"Quan posem Canal 9, som les comarques del nord de Castelló; quan posem TV3 o el Canal 33, som les comarques del sud de Tarragona, i quan el canal autònom de Saragossa parla del PHN, som les comarques de més enllà del Mataranya. No, nosaltres som de les Terres de l'Ebre, cruïlla dels Països Catalans." Una cruïlla lingüística, ja que és a Tortosa on neix al 1272 el primer text jurídic escrit en català, el *Llibre de les Costums de Tortosa*; una cruïlla econòmica, palesa amb el consolat de mar, l'encunyació de moneda, el port i la llotja, i finalment, una cruïlla també política, amb fites històriques com la del 1869, amb el Pacte Federal de Tortosa, quan els representants dels comitès republicanofederals d'Aragó, Catalunya, el País Valencià i les Balears van signar la restauració de la Confederació Catalanoaragonesa dins de l'estat republicà espanyol.

Un territori que sempre ha mantingut bones relacions amb els veïns del País Valencià. Són molts els habitants de Rossell i Vinaròs (Baix Maestrat) que treballen en les fabricques de mobles de la Sénia (Montsià), i molts d'aquests fabricants han estat presents aquests dies en la Fira del Moble de València. "A més, els de la Sénia que estiuegen fora tenen més tirada a Vinaròs que a Sant Carles de la Ràpita. Hi ha més bona comunicació, és més còmode."

Però l'aigua és l'aigua i aquest sí que és un punt de fricció difícilment resoluble per a molts habitants de les Terres de l'Ebre. "És possible que haguem viscut d'esquenes a l'Ebre durant molt temps. Però ja no és així. Al transvasament, s'hi oposa un sentiment que ens prenen una cosa que no es pot prendre. Si hi hagués aigua i aquesta terra no es vegés perjudicada, potser no hi hauria tant problema. Però és que arribem a la conclusió que no hi ha aigua." Valentí Faura és navegant, i

JORDI PIÑAT

"Cal que quan es parli de les Jornades de Tortosa, aquestes siguin un referent i l'empresariat digui: potser si que hi hauríem d'anar!", diu Valentí Faura.

"com a bon genovès" —els genovesos van controlar fins al 1153 un sector de la ciutat de Tortosa, i l'historiador Enric Bayerri va arribar a fonamentar l'origen tortosí de Cristòfol Colom— té una barqueta amb la qual transita per l'Ebre. Assegura que "a l'altura d'Amposta, els cinc primers metres de profunditat són d'aigua salada. Jo he pescat moixarres a Amposta. I és un peix de mar! Quan diuen que estem tirant aigua al mar és que m'encenc...".

Bocins d'història. El passat comercial de Tortosa ha deixat empremtes a la ciutat i una d'aquestes es pot resseguir perfectament a través de la Cambra de Comerç. El mateix escut de la cambra és l'anvers d'una moneda romana encunyada a Tortosa, i la seu d'aquesta institució és la coneguda Casa Brunet, un palauet construït al 1903, situat al centre de la capital del Baix Ebre. Propietat d'uns senyors d'Igualada (Anoia), els Brunet, la casa va passar després a ser propietat del que era el seu administrador, Ramon Cinca Piquer, que va ser perit mercantil de l'època i també advocat. Va ser ell qui va decidir muntar a la Casa Brunet l'acadèmia Cots, que es dedicava a la preparació de professionals per al peritatge

mercantil. "De vegades pensem que a Tortosa no teníem cap mena d'escola, i resulta que els estudis previs als peritatges mercantils, és a dir, els estudis empresarials de l'època, es feien en aquesta casa. Això vol dir que la majoria d'empresaris de les Terres de l'Ebre, amb un nivell cultural mitjà, probablement van iniciar els seus estudis aquí." De fet, la planta baixa de l'edifici també va albergar el Banc de Tortosa, que va tenir un paper important en la història econòmica del Baix Ebre, fins que al 1956 va ser absorbit per una entitat d'àmbit estatal. Però l'edifici també guarda un altre tresor per descobrir. Una biblioteca que reuneix uns 7.000 volums, escrits en molts diversos idiomes, i tots els regals que mandataris d'arreu del món van fer a Federico Mayor Zaragoza, quan era director general de la UNESCO. "Ell volia fer un museu i va estar temptat de fer-lo a Madrid, a París o a Barcelona, però finalment es va quedar a Tortosa, d'on eren els seus pares i on ell ha viscut en moltes temporades. Els llibres són magnífics i molts estan signats per personalitats com Violeta Chamorro i caps d'estat. Entre els regals també hi ha peces curioses, com l'escultura d'un sant sopar que li va regalar Iàsser Arafat."

La casa Brunet, un palauet construït al 1903 i situat al centre de Tortosa, acull la seu de la Cambra de Comerç, una institució decidida a revitalitzar l'economia de les Terres de l'Ebre.

Centre administratiu, comercial i cultural de les comarques de l'Ebre, Tortosa no es conforma a recordar el pes econòmic que va tenir la ciutat en el passat. Exigeix també recobrar el protagonisme que li pertoca. "Volem ser un punt de referència i crear un estat d'opinió." Per això Tortosa ha volgut acollir la Primera Trobada d'Economistes i Empresaris de l'Euram, que s'acaba de celebrar els passats 3 i 4 d'octubre a la seu de la Cambra de Comerç, organitzada per l'Institut d'Economia i Empresa Ignasi Villalonga i la mateixa cambra. "No pensem fer una primera trobada i prou, sinó moltes més. Per què Tortosa no pot encapçalar les trobades de l'Arc Mediterrani on empresaris i economistes discuteixin i creïn opinió? I cal que quan es parli de les Jornades de Tortosa, aquestes siguin un referent i l'empresariat digui: potser sí que hi hauríem d'anar!"

Aquest és per a Tortosa un projecte de futur, com també ho és la construcció d'una estació de mercaderies, que la cambra de comerç està negociant amb Renfe, i que estaria a l'Aldea (Baix Ebre). "Tornem a ser cruïlla, una vegada més, perquè aquesta estació estaria entre la de Tarragona i la de Castelló". La nova estació de mercaderies seria vital per als productors de cítrics, arròs, olis i mobles de la contrada. I l'Ebre? "Doncs s'hi potenciarà, sens dubte, la navegació turística, com una font d'atractiu important, al costat de dos parcs naturals com són el del Delta de l'Ebre i el dels massissos dels Ports." Però en el que no es pot baixar la guàrdia és en les comunicacions. "Fer tornar el tren és molt difícil, però sí que demanem el desdoblament de l'eix de l'Ebre, una carretera que creua les quatre comarques i que fa quinze anys va significar un gran pas endavant. Però hem fet curt. És la via més ràpida tant per als que vénen del nord com per als que vénen de Saragossa per anar directament a la mar, però no és bona. I tant uns com altres opten per altres camins. Els que baixen de dalt passen de llarg, i els de Saragossa, també. I nosaltres, al mig, com sempre, els veiem passar."

Natura gòtica

Octubre de 2003

La visió de la natura que es tenia a l'època medieval es trobava lluny d'una representació fidel de la realitat, en contraposició a la visió que en tindria el Renaixement. Aquest dossier proposa un recorregut per diverses maneres d'evocar i representar la natura, tant en la imatgeria com en la literatura medievals.

L'Avenç. Consell de Cent, 278, 1r 2a - 08007 Barcelona - 93 488 34 82
avenc@retemail.es / www.lavenc.com

Bàrbara Amorós